

Senedd Cymru
Y Pwyllgor Safonau Ymddygiad
[Ymchwiliad i Urddas a Pharch](#)
DR06
Ymateb gan: Llafur Cymru

-
Welsh Parliament
Standards of Conduct Committee
[Dignity and Respect Inquiry](#)
DR06
Evidence from: Welsh Labour

Ymchwiliad y Pwyllgor Safonau Ymddygiad i Urddas a Pharch

Ymateb Grŵp Llafur Cymru

Ionawr 2024

Mae Grŵp Llafur Cymru yn croesawu'r cyfle i roi adborth fel rhan o ymchwiliad y Pwyllgor Safonau Ymddygiad i Urddas a Pharch.

Rydym wedi ymrwymo'n fawr i chwarae ein rhan i gryfhau'r diwylliant o urddas a pharch ar draws y Senedd ac rydym am weld system gwynion sy'n ymatebol, yn gadarn ac yn deg.

Gweler isod farn y Grŵp ynghylch y materion allweddol a gwmpesir gan y ddogfen ymgynghori.

Rydym hefyd wedi gwneud sylwadau ar nifer o faterion cysylltiedig yr oeddem am dynnu sylw'r Pwyllgor atynt.

“Felly, awgrymir y dylid disodli'r polisi presennol gyda datganiad trosfwaol yn ailddatgan yr ymrwymiad i gynnal urddas a pharch at Aelodau, staff cymorth yr Aelodau, staff y Comisiwn a phob ymwelydd arall.”

Mae aelodau'r Grŵp yn cytuno â'r cynnig hwn - credwn y byddai'n helpu i symleiddio'r system gwynion a sicrhau dull gweithredu cyson.

Awgrymwyd y dylai'r system ar gyfer adrodd am bryderon ynghylch urddas a pharch gael ei gweinyddu a'i rhedeg gan gorff annibynnol.

Mae'r Grŵp yn credu bod gwerth go iawn mewn sefydlu corff cwbl annibynnol i weinyddu a rhedeg y broses gwyno yn lle'r system bresennol.

Credwn y byddai symud i'r cyfeiriad hwn yn helpu i fynd i'r afael â llawer o'r prif bryderon yn ymwneud â'r system bresennol.

Byddai'r Grŵp yn croesawu rhagor o waith gan y Pwyllgor i edrych ar sut y gallai corff o'r fath weithredu, gan gynnwys asesiad o sut mae systemau

chwynion yn gweithio mewn deddfwrfeydd eraill a'r hyn y gallwn ei ddysgu o ran eu manteision a'u hanfanteision cymharol.

Mae hefyd yn bwysig, ym marn y Grŵp, bod corff o'r fath yn cael digon o adnoddau, gan gynnwys y staff a'r arbenigedd angenrheidiol i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol ac yn amserol.

Byddai angen ystyriaeth ac ymgynghori pellach hefyd ynghylch cylch gorchwyl corff o'r fath.

Yn benodol, hoffai Grŵp Llafur Cymru weld trafodaeth bellach ynghylch a ddylai corff o'r fath ymdrin â phob cynw yn erbyn Aelodau ynteu dim ond materion sy'n ymwneud ag Urddas a Pharch, ac y dylid ymdrin â chwynion ynghylch y defnydd o adnoddau'r Senedd, er enghraifft, yn rhywle arall.

Credwn fod rhai manteision cryf mewn creu corff annibynnol i edrych ar bob cynw - gan gynnwys cael dull gweithredu cyson a'r symlrwydd o gael proses unedig.

Fodd bynnag, gall fod anfanteision hefyd, gan gynnwys effaith llwyth gwaith o'r fath ar y gallu i flaenoriaethu cynwion difrifol ynghylch urddas a pharch ac ymdrin â nhw mewn modd amserol.

I gydnabod y ddeinameg sy'n bodoli yn y Senedd a phob deddfwrfa o ran pŵer, credwn yn gryf y dylai unrhyw system newydd fod yn un y mae'r holl staff yn ymddiried ynddi.

Dylai staff cymorth, staff y Comisiwn a rhanddeiliaid eraill gael eu cynnwys yn llawn yn y broses o ddylunio a gweithredu unrhyw system newydd.

Credwn hefyd y byddai gwerth mewn penodi aelodau annibynnol i gorff o'r fath i sicrhau bod safbwyntiau gwahanol yn cael eu cynrychioli. Byddai'r grŵp yn annog y Pwyllgor i edrych ar arfer gorau o ddeddfwrfeydd eraill.

Pwysigrwydd arbenigedd

Mae'r Grŵp yn credu'n gryf y dylid gwneud mwy o ddefnydd o arbenigedd allanol, ni waeth a yw'r system bresennol yn parhau neu y caiff corff annibynnol ei greu. Credwn fod hyn yn hanfodol ar gyfer cynwion sy'n ymwneud â honiadau o dorri'r polisi urddas a pharch, megis honiadau o aflonyddu rhywiol.

Yn ein barn ni, byddai trefniadau'n cael eu cryfhau'n fawr o benodi panel o gynghorwyr arbenigol y cytunir arnynt y gallai'r Comisiynydd / Corff Annibynnol droi atynt wrth ymdrin â chwynion.

Credwn y byddai gwneud mwy o ddefnydd o gynghorwyr arbenigol yn gwella ansawdd y broses gwyno yn fawr i bawb sy'n rhan ohoni ac yn sicrhau bod safbwyntiau pwysig yn cael eu hadlewyrchu yn ystod y trafodion.

Byddai cael defnyddio ymgynghorwyr arbenigol hefyd yn helpu i gynyddu capasiti'r system gwynion i ymateb mewn modd amserol.

Yr amser a gymerir i ymdrin â chwynion

Mae Grŵp Llafur Cymru o'r farn bod angen cymryd camau pellach i wella'r amser a gymerir i ymchwilio i gwynion ac adrodd arnynt.

Nid yw'r sefyllfa bresennol yn deg i achwynwyr nac i'r rhai sy'n destun cwynion, gan y gall rhai cwynion gymryd blwyddyn neu fwy.

Gall yr oedi hwn arwain at drallod sylweddol i'r rhai sy'n gysylltiedig a gall ddwyn anfri ar y broses gyfan.

Mae'r Grŵp yn credu y dylai amserlen gael ei nodi ar ddechrau proses gwyno a'i chyfleu'n glir i'r achwynydd a'r Aelod sy'n destun y gŵyn.

Rydym yn deall y gallai cwynion cymhleth neu amgylchiadau annisgwyl olygu bod rhai achosion yn para'n hirach nag eraill, ond byddai amserlenni clir o'r cychwyn yn helpu i gynnal ffydd yn y system.

Byddent hefyd, yn ein barn ni, yn helpu i atal ymdrechion i 'chwarae'r system' drwy greu oedi diangen mewn cyfnodau allweddol.

Ochr yn ochr â hyn, credwn y dylai'r broses apelio gael ei hadolygu i sicrhau ei bod yn parhau'n gadarn ac yn ymatebol.

Cwynion ynghylch defnydd Aelodau o gyfryngau cymdeithasol

Mae gan y Grŵp bryderon difrifol am y ffordd yr ymdriniwyd â chwynion a wnaed ynghylch ymatebion Aelodau ar gyfryngau cymdeithasol.

Mae gan Aelodau hawl i ymateb yn gadarn i gam-drin ar-lein ac rydym yn teimlo bod yr ymdriniaeth o achosion diweddar yn peri risg o danseilio gallu'r Aelodau i ymdrin â'r mater hwn sy'n peri pryder ac sydd ar gynydd.

Nid ydym yn credu y dylid ymdrin ag ymatebion cadarn ar gyfryngau cymdeithasol yn yr un modd â'r materion ymddygiad difrifol sy'n brif ffocws yn y Cod Ymddygiad presennol a'r Polisi Urddas a Pharch.

Dylid hefyd ymdrin â'r cwynion hyn mewn modd llawer mwy prydlon na'r hyn a welwyd yn y blynyddoedd diwethaf.

Credwn y dylai unrhyw gwynion sy'n ymwneud â sylwadau gan Aelodau sy'n cynnwys iaith wahaniaethol, iaith casineb neu iaith fygythiol gael eu trin yn gadarn o dan y Cod Ymddygiad a'r Polisi Urddas a Pharch.

Cytundebau Peidio â Datgelu

Byddai'r Grŵp hefyd yn croesawu trafodaeth bellach ar ddefnydd Aelodau a'r Comisiwn o Gytundebau Peidio â Datgelu, yn enwedig mewn perthynas â chwynion sy'n ymwneud â materion urddas a pharch wedi'u cadarnhau.

Credwn fod materion pwysig o ran tryloywder, safonau ymddygiad a diogelu y dylid eu harchwilio mewn perthynas â'r cytundebau hyn.

Dylai ystyriaethau gynnwys archwiliad o arferion gorau mewn mannau eraill, megis y prosesau cymodi sy'n cael eu gweithredu gan Undebau Llafur yng Nghymru a'r DU.

Rydym hefyd yn cydnabod y byddai rhagor o waith yn y maes hwn yn gofyn am gyfranogiad Comisiwn y Senedd, yn enwedig o ran trefniadau cyflogaeth.